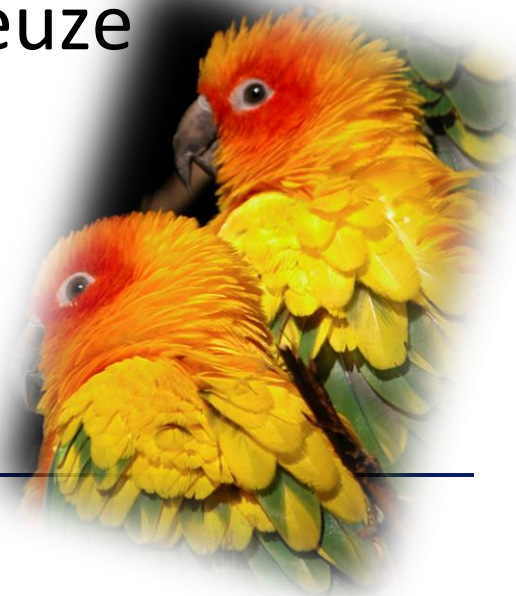


samenlevingsvormen

Voor en nadelen van uw keuze



## Samenlevingsvormen : inhoud

### Enkele cijfers

Inleiding : welke vormen van samenleven zijn er

- Feitelijk samenwonen
- Wettelijk samenwonen
- Huwen

Enkele beschouwingen over het erfrecht

Verschilpunten in fiscaliteit

Aspecten van samenleven en de levensverzekering

Sociale zekerheid en samenlevingsvormen

Erfrecht : bijna 21<sup>ste</sup> eeuw

Fiscaal : 20<sup>ste</sup> eeuw

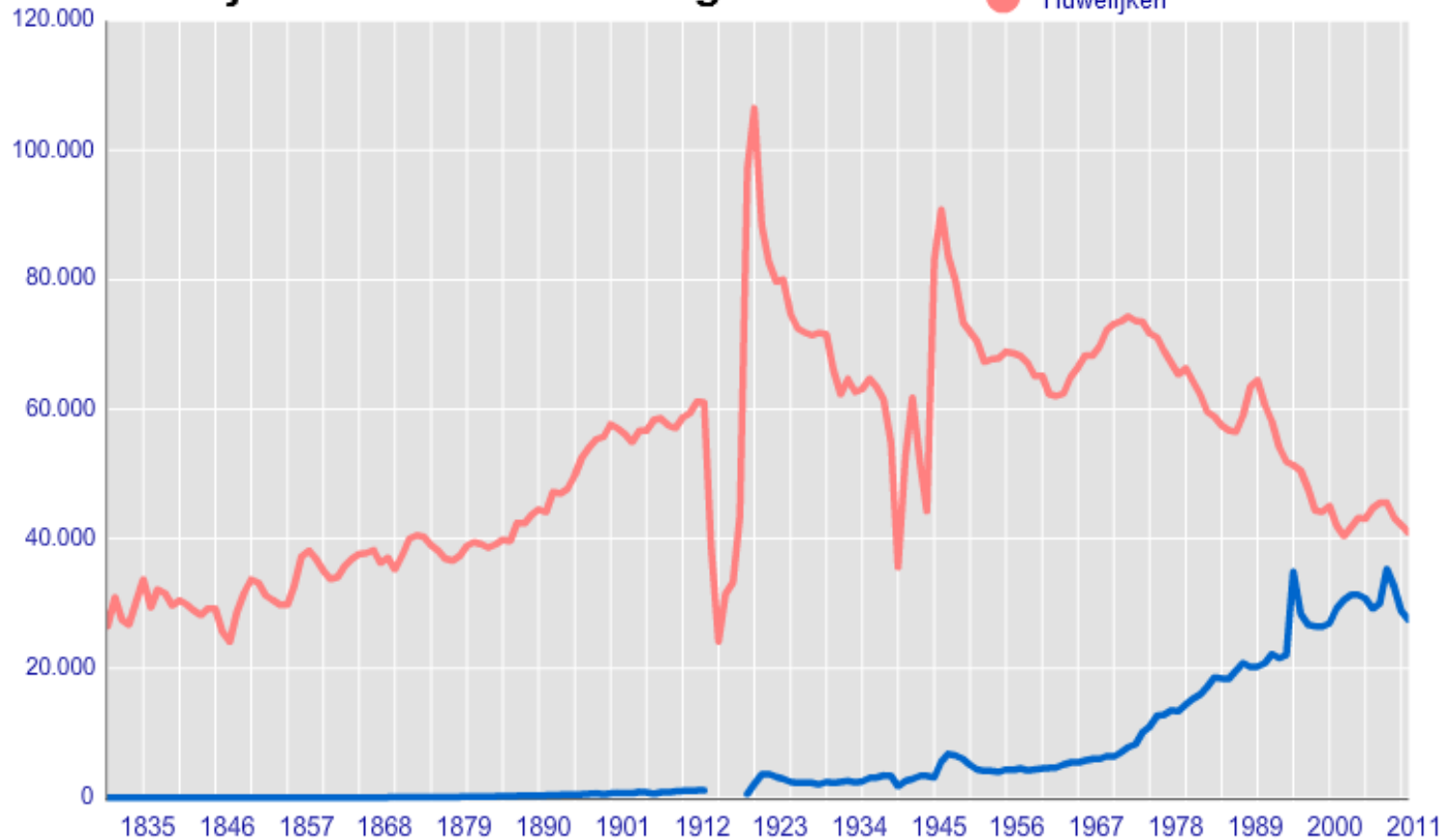
Verzekeringen : 19<sup>de</sup> eeuw

Sociaal : middeleeuwen



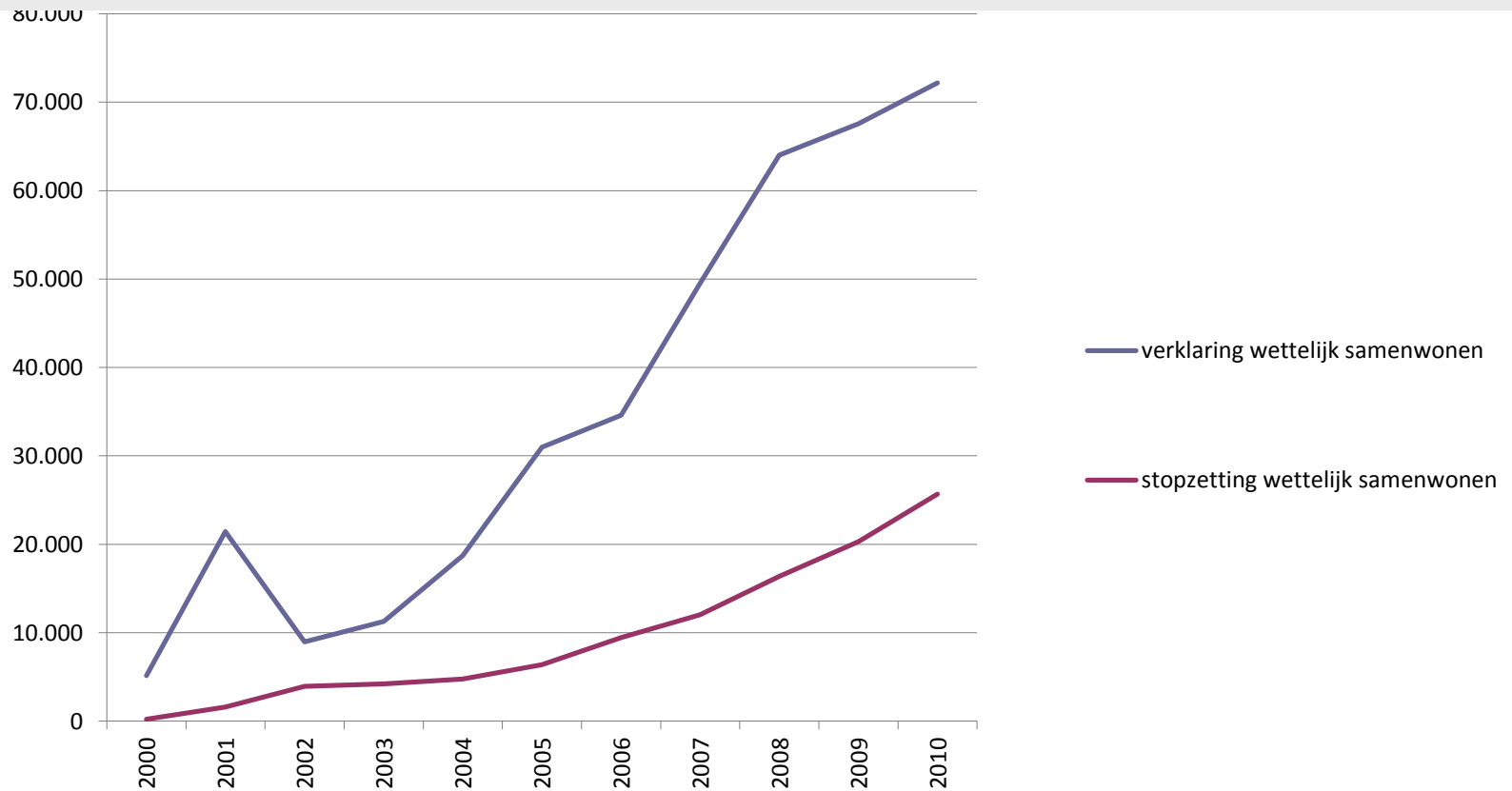


## Huwelijken en echtscheidingen 1830-



Bron: Algemene directie Statistiek en Economische informatie

## Aantal scheidingen wettelijk samenwonenden



## Vergelijking huwelijk – wettelijk samenwonen





## Feitelijk samenwonen : wat

### Feitenkwestie :

- Adres, gemeenschappelijke rekening
- Twee of meer

### vorm

- Zonder contract
- Met contract
  - Alleen gevolgen voor de betrokkenen
  - Niet tegenstelbaar

## Feitelijk samenwonen : wat

verbreking :

- Overlijden
- Geen formaliteiten, behalve indien contract
- Feitenkwestie
- Contract : alle partijen



# Feitelijk samenwonen : wat

## Potentiele problemen :

- ▶ Aankoop gemeenschappelijke woning ?
  - Vruchtgebruik
  - huisraad
- ▶ Schuldeisers ?
  - Lening voor auto, meubelen
- ▶ Kosten van de samenwoning ?
  - Verwarming, elektro
  - Autokosten
  - ...

## Feitelijk samenwonen : wat

### Potentiele problemen :

- Wat met overlijden ?
- Geen getrouwheidsplicht
- Kinderen uit samenwoning ? Vorig huwelijk oid ?
- ✓ Vrijheid van de partijen . . .

## Feitelijk samenwonen : tips

- Geen beperking vrijheid mogelijk (ook niet contractueel)
- Ieder-voor-zich principe :
  - ❖ Overlijden
  - ❖ Successie
  - ❖ Belastingen
  - ❖ Kredieten
- Tenzij :
  - twee handtekeningen = hoofdelijk !
  - contract

## Feitelijk samenwonen : tips

### Contract :

- ▶ Alle partijen gaan akkoord
- ▶ Niet verplicht
- ▶ Mogelijke clausules :
  - Bezitting in gemeenschap
  - Bepalen wie draagt wat bij
  - Volmachten op rekeningen
  - Afspraken inzake kinderen
  - Onderhoudplicht
  - Regels bij breuk
  - ...

## Feitelijk samenwonen : tips

### Contract :

- Advies : altijd notarieel opstellen
  - Tegenstelbaar
  - Advies
  - Kostprijs ongeveer 300 EUR
- Verboden (onuitvoerbaar) clausules :
  - Beperking vrijheid
  - Artikels strijdig met wet en openbare orde
  - Artikels strijdig met successiewetgeving
- Tip :
  - Omvat inventaris
  - Regelmatig actualiseren



# Samenlevingsvormen : inhoud

Inleiding : welke vormen van samenleven zijn er

- ▶ ~~Feitelijk samenwonen~~
- ▶ Wettelijk samenwonen
- ▶ Huwen



# Wettelijk samenwonen : wat

## Wettelijk geregeld statuut

- Verklaring voor de ambtenaar burgerlijke stand
- Gemeenschappelijk adres en huishouding
- Met of zonder contract
- Geen zorgplicht
- Geen verplichting tafel en bed
- Geen getrouwheidsplicht



## Wettelijk samenwonen : wat

Koppel, familie, . . . : *altijd 2*

Statuut vergelijkbaar met gehuwd met scheiding  
van goederen



## Wettelijk samenwonen : wat

### Statuut zoals gehuwd met scheiding van goederen

- Bijdrageplicht
- Hoofdelijke aansprakelijkheid tov schuldeisers
- Bescherming gezinswoning en huisraad
- Afwijken kan : samenlevingscontract (bvb creëren gemeenschap)
- Gemeenschap voor wat men niet kan bewijzen



## Wettelijk samenwonen : wat

### Verbreking :

- Bij overlijden
- Bij huwelijk
- Spontaan : door één partij of beide





# Wettelijk samenwonen : tips

## Zorg voor contract

- Beide partijen akkoord
- Niet verplicht
- Mogelijke clausules :
  - Bezitting in gemeenschap
  - Bepalen wie draagt wat bij
  - Volmachten op rekeningen
  - Afspraken inzake kinderen
  - Onderhoudplicht
  - Regels bij breuk
  - Géén onterving mogelijk via dit contract (moet testamentair)
  - ...



# Wettelijk samenwonen : tips

## Contract :

- Advies : altijd notarieel opstellen
  - Tegenstelbaar
  - Advies
  - Kostprijs ongeveer 300 EUR
- Verboden (onuitvoerbaar) clausules :
  - Beperking vrijheid
  - Artikels strijdig met wet en openbare orde
  - Artikels strijdig met successiewetgeving
- Tip :
  - Omvat inventaris
  - Regelmatig actualiseren

# samengevat

	Feitelijk samenwonen	Wettelijk samenwonen
Aanvang	Geen formaliteit	Verklaring
Hulp en bijstand	Geen	Bijdrage in de kosten tot het einde
Bezittingen, geld	Geen overdracht	Overdracht mogelijk Gemeenschap mogelijk
pensioen	Geen recht	Geen recht
Belasting	Aparte aanslag	Gemeenschappelijk
Schulden	Geen aansprakelijkheid	Aansprakelijkheid mogelijk op gemeenschap
Successie	Geen regeling behalve gezinswoning	Laagste tarief

# Samenlevingsvormen : inhoud

Inleiding : welke vormen van samenleven zijn er

- ▶ ~~Feitelijk samenwonen~~
- ▶ ~~Wettelijk samenwonen~~
- ▶ Huwen

# Wettelijk huwelijk

## Plechtige akte met vormvereisten

- ▶ Geen bloedband
- ▶ Wederzijds instemmen (schijnhuwelijk)
- ▶ Minimum leeftijd
- ▶ Geen polygamie
- ▶ Formaliteiten
  - Met contract (ook in de loop van)
  - Zonder contract





# Wettelijk huwelijk

## Meerdere stelsels :

- Scheiding goederen
- gemeenschap
- Scheiding goederen, gemeenschap van aanwinst
- . . .

Contract van de  
grote liefde

Default

## Wettelijk huwelijk

### Verregaande sociale, fiscale, juridische rechten

- Samenwoningsplicht en getrouwheid
- Zorgplicht
  - Tijdens huwelijk
  - Na huwelijk
    - Overlijden
    - scheiding

## Wettelijk huwelijk

### Verregaande sociale, fiscale, juridische rechten

- Bescherming gezinswoning en huisraad
- Bijdrage in de lasten van het huwelijk
- In beginsel gemeenschap van de baten
- Gezamenlijk aansprakelijk voor
  - Schulden
  - kinderopvang

## Wettelijk huwelijk

Verbreking :

- Overlijden
- echtscheiding
  - Juridische procedure
    - Onderlinge toestemming
    - Onherstelbare ontwrichting
  - Blijvende zorgplicht

## Wettelijk huwelijk : waarom een contract ?

### Belang van het huwelijkscontract :

- ▶ Tijdelijke onterving mogelijk : huwelijkscontract komt vóór successierecht !
- ▶ Regeling *langst leeft al heeft* mogelijk voor volle gemeenschap
- ▶ Successie en financiële planning (schulden bv)
- Veel regelen, maar het moet op voorhand



# samengevat

	Feitelijk samenwonen	Wettelijk samenwonen	gehuwd
Aanvang	Geen formaliteit	Verklaring	Huwelijk
Hulp en bijstand	Geen	Bijdrage in de kosten tot het einde	Verregaande onderhoudsplicht, ook na het einde
Bezittingen, geld	Geen overdracht	Overdracht mogelijk Gemeenschap mogelijk	Overdracht wettelijk geregeld Gemeenschap is de norm
pensioen	Geen recht	Geen recht	Recht na 1 jaar huwelijk (of ... )
Belasting	Aparte aanslag	Gemeenschappelijk	Gemeenschappelijk
Schulden	Geen aansprakelijkheid	Aansprakelijkheid mogelijk op gemeenschap	Aansprakelijkheid wettelijk geregeld Gemeenschap is de norm
Successie	Geen regeling behalve gezinswoning	Laagste tarief	Laagste tarief

# Samenlevingsvormen : inhoud

~~Enkele cijfers~~

~~Inleiding : welke vormen van samenleven zijn er~~

- ~~▶ Feitelijk samenwonen~~
- ~~▶ Wettelijk samenwonen~~
- ~~▶ Huwen~~

Enkele beschouwingen over het erfrecht :

- Wat bij overlijden van partner ?
- Wat bij gemeenschappelijk woning ?

Verschilpunten in fiscaliteit

Aspecten van samenleven en de levensverzekering

Sociale zekerheid en samenlevingsvormen

## Samenlevingsvormen : inhoud

### Enkele beschouwingen over het erfrecht :

- Wat bij overlijden van partner ?
  - Welke rechten heeft de partner
  - Wat kost het ? Successie ?
  - Is afwijking mogelijk ?
- Wat bij gemeenschappelijk woning ?
  - Bij aankoop
  - Bij overlijden
  - Bij scheiding

# Rechten van de langstlevende

	Gehuwd	Wettelijk samenwonen	Feitelijk samenwonen
gezinswoning	vruchtgebruik	vruchtgebruik	Geen enkel recht, dus techniek afwijking erfrecht nodig :  • Testament • Tontine • Beding van aanwas • Levensverzekering • Schenking • contract
Roerende nalatenschap	vruchtgebruik	Geen recht tenzij	
Onroerende nalatenschap behalve gezinswoning	vruchtgebruik	• Testament • Tontine • Beding van aanwas	
Totale nalatenschap	Volle eigendom indien geen erfgenaam tot 4 <sup>de</sup> graad eerstoverledene (dus niet de Staat)		

# Rechten van de langstlevende

	Gehuwd	Wettelijk samenwonen	Feitelijk samenwonen
Reservatair deel	Kinderen ouders huwelijkspartner	Kinderen Ouders	Kinderen Ouders

Tijdelijke onterving  
mogelijk  
(2<sup>de</sup> huwelijk)

Opgelet !

# Wat kost het : successierechten

	<b>Gehuwd</b>	<b>Wettelijk samenwonend</b>	<b>Feitelijk samenwonend &gt; 1 jaar</b>	<b>Lat relatie, feitelijk samenwonend &lt; 1 jaar, Anderen</b>
Gezinswoning	Vrijgesteld op vruchtgebruik én volle eigendom. Geldt níét voor samenwonend die bloedverwant in rechte lijn is		Idem als gehuwd maar minimum 3 jaar feitelijk samenwonend	Niet vrijgesteld
0 – 50.000	3%			45 %
50.001 – 250.000	9 %			55 %
> 250.000	27 %			65 %

# Is een afwijking mogelijk ?

Met een testament :

- ▶ Vormvoorwaarden
- ▶ Opgelet voor reservatair deel
  - Kinderen
  - Ouders
  - huwelijkspartner





## Is een afwijking mogelijk ?

- Schenken onroerend goed
  - Schenkingsrechten
  - Reservatair deel
- Schenken roerend goed
  - Reservatair deel
  - Vormvoorwaarden
  - 3 jaar blijven leven (of schenkingsrechten betalen)
- Huwelijkscontract
- Levensverzekering
- Tontine en beding van aanwas



	Tontine	Beding van aanwas
Kenmerk	Kanscontract	
Werking	Creatie van een soort gemeenschap Contractuele bepaling : langst leeft al heeft Contractuele overdracht van de betrokken goederen naar langstlevende : <ul style="list-style-type: none"> <li>•Vruchtgebruik en/of naakte eigendom</li> <li>•Geen successie</li> <li>•Wel schenkingsrechten indien niet evenwichtig (leeftijd, gezondheid)</li> <li>•Geen inbreng of inkorting</li> </ul>	
Contract	Getekend door verkoper en beide partners	Getekend door beide partners
opzeg	Alle partijen moeten akkoord zijn	Eenzijdig opzegbaar bij scheiding Opzeg moet contractueel voorzien zijn
Looptijd	Tot overlijden	Tot overlijden Mogelijks na X jaren, jaarlijks stilzwijgend vernieuwd, dus opzegbaar
	Geen weg meer terug	

# Verwerven van een woning

oorsprong		Gehuwd	Wettelijk samenwonend	Feitelijk samenwonend
Gezinswoning	eigendom	In beginsel gemeenschappelijk 50 % - 50 %	Vrije bepaling Verdeling in functie van inbreng	Vrije bepaling Verdeling in functie van inbreng
	Bij overlijden vruchtgebruik	Vruchtgebruik langstlevende	Vruchtgebruik langstlevende, kan testamentair worden uitgeschakeld	Erfgenamen, tenzij testament
	Bij overlijden Naakte eigendom	Erfgenamen (partner indien geen rechtstreekse)	Erfgenamen, tenzij testament	Erfgenamen, tenzij testament
Tweede eigendom	eigendom	In beginsel gemeenschappelijk 50 % - 50 %	Vrije bepaling Verdeling in functie van inbreng	Vrije bepaling Verdeling in functie van inbreng
	Bij overlijden vruchtgebruik	Vruchtgebruik langstlevende	Erfgenamen, tenzij testament	Erfgenamen, tenzij testament
	Bij overlijden Naakte eigendom	Erfgenamen (partner indien geen rechtstreekse)	Erfgenamen, tenzij testament	Erfgenamen, tenzij testament

# Verwerven van een woning

Oorsprong		Gehuwd	Wettelijk samenwonend	Feitelijk samenwonend
vererving	eigendom	erfgenaam	erfgenaam	erfgenaam
	Bij overlijden vruchtgebruik	Vruchtgebruik langstlevende	Erfgenamen, tenzij testament	Erfgenamen, tenzij testament
	Bij overlijden Naakte eigendom	Erfgenamen (partner indien geen rechtstreekse)	Erfgenamen, tenzij testament	Erfgenamen, tenzij testament

# Samenlevingsvormen : inhoud

## ~~Enkele cijfers~~

### ~~Inleiding : welke vormen van samenleven zijn er~~

- ~~▶ Feitelijk samenwonen~~
- ~~▶ Wettelijk samenwonen~~
- ~~▶ Huwen~~

### ~~Enkele beschouwingen over het erfrecht :~~

- ~~▶ Wat bij overlijden van partner ?~~
- ~~▶ Wat bij gemeenschappelijk woning ?~~

## Verschilpunten in fiscaliteit

Aspecten van samenleven en de levensverzekering

Sociale zekerheid en samenlevingsvormen

# Samenlevingsvormen en de fiscus

## Beperkte analyse

### Feitelijk samenwonend :

- ▶ geen huwelijksquotient
- ▶ Niet aansprakelijk voor elkaanders belastingsschuld
- ▶ Meer aftrek mogelijk in sommige gevallen voor belastingvrije sommen en bestaansmiddelen kinderen ten laste

Discriminatie is een feit; oplossing is moeilijk

# Samenlevingsvormen : inhoud

~~Enkele cijfers~~

~~Inleiding : welke vormen van samenleven zijn er~~

- ~~▶ Feitelijk samenwonen~~
- ~~▶ Wettelijk samenwonen~~
- ~~▶ Huwen~~

~~Enkele beschouwingen over het erfrecht :~~

- ~~▶ Wat bij overlijden van partner ?~~
- ~~▶ Wat bij gemeenschappelijk woning ?~~

~~Verschilpunten in fiscaliteit~~

## Aspecten van samenleven en de levensverzekering

Sociale zekerheid en samenlevingsvormen



# Samenlevingsvormen en levensverzekeringen

## Belang van de levensverzekering :

- ▶ Sparen en beleggen :
  - Chartaal geld en deposito's : 325 mjd in 2012
  - Levensverzekering : 256 mjd
- ▶ Middel tot successieplanning
- ▶ voorzorgsmaatregel



## Samenlevingsvormen en fiscale levensverzekeringen

<b>Aftrekbaar indien begunstigde bij overlijden</b>	<b>Gehuwd</b>	<b>Wettelijk samenwonend</b>	<b>Feitelijk samenwonend</b>
pensioensparen Langetermijnsparen	Partner of kinderen of bloedverwant tweede graad		kinderen of bloedverwant tweede graad
groepsverzekering	Vrije keuze		
IPT	Vrije keuze		
VAPZ en RIZIV	Vrije keuze		
Woonbonus (SSV)	Persoon die bij overlijden van verzekerde de volle eigendom of vruchtgebruik verwerven : economisch begunstigde		

Begunstigde bij leven : altijd verzekerde

## Samenlevingsvormen en fiscale levensverzekeringen

Effect bij scheiding	Gehuwd	Wettelijk samenwonend	Feitelijk samenwonend
pensioensparen	Scheiding van goederen : eigen recht  Gemeenschap : 50 %  Wetgeving momenteel in betwisting	Eigen recht	Eigen recht
Langetermijnsparen			
groepsverzekering			
IPT			
VAPZ en RIZIV			
SSV	Eigen recht	Eigen recht	Eigen recht

## Samenlevingsvormen en fiscale levensverzekeringen

Belangrijkste clause	Gehuwd	Wettelijk samenwonend	Feitelijk samenwonend
Begunstiging bij leven	Vrije keuze	Onbeperkte vrije keuze	
Begunstiging bij overlijden			
Bij scheiding	Scheiding goederen : eigen recht  Gemeenschap : 50 %	Eigen recht	Eigen recht
Begunstigde is 'partner' bij scheiding	Art 299 BW : onmiddellijk verlies van rechten	Art 299 BW NIET van toepassing ! Ingreep nodig	Niet van toepassing

# Samenlevingsvormen : inhoud

~~Enkele cijfers~~

~~Inleiding : welke vormen van samenleven zijn er~~

- ~~▶ Feitelijk samenwonen~~
- ~~▶ Wettelijk samenwonen~~
- ~~▶ Huwen~~

~~Enkele beschouwingen over het erfrecht :~~

- ~~▶ Wat bij overlijden van partner ?~~
- ~~▶ Wat bij gemeenschappelijk woning ?~~

~~Verschilpunten in fiscaliteit~~

~~Aspecten van samenleven en de levensverzekering~~

## Sociale zekerheid en samenlevingsvormen

# Samenlevingsvormen en sociale zekerheid

## Rekening met feitelijke situatie

- ▶ Officiële status (gehuwd, . . .) niet relevant
- ▶ Officieel adres niet relevant

## Drie toestanden :

- ▶ Alleenstaande
- ▶ Persoon met gezinslast
  - Gezinshoofd, dus partner met beperkt inkomen ( $< 805$  EUR per maand)
  - Persoon ten laste : ascendent, descendent, broer of zus.
- ▶ Samenwonend
  - Samenwonend met andere persoon dan persoon ten laste én inkomen  $> 805$  EUR per maand

## Samenlevingsvormen en sociale zekerheid

<b>werkloosheid</b>	<b>Alleenstaande</b>	<b>Samenwonend</b>	<b>Persoon met gezinslast</b>
eerste zes maanden	60 % op hoogste loongrens		
volgende zes maanden	60 % op intermediaire loongrens		
Eerste drie maanden 2 <sup>de</sup> jaar	60 % op de basisloongrens	55 % op basisloongrens	40 % op basisloongrens
daarna	60 % op de basisloongrens	55 % op basisloongrens	Forfaitaire uitkering

Hoogste loongrens : 2.370,76 EUR      -> max dus 1.422,46 EUR

Intermediaire loongrens : 2.209,59 EUR

Basisloongrens : 2.064,81 EUR



## Samenlevingsvormen en sociale zekerheid

<b>Invaliditeit werknemer</b>	<b>Alleenstaande</b>	<b>Samenwonend</b>	<b>Persoon met gezinslast</b>
eerste 30 dagen	Gewaarborgd loon		
Van 31 <sup>ste</sup> dag	60 % loon, min 41,83 EUR max 75,89 EUR	60 % loon, min 35,87EUR max 75,89 EUR	60 % loon, min 52,28 EUR max 75,89 EUR
Vanaf tweede jaar	55 % loon, min 41,83 EUR max 69,57 EUR	40 % loon, min 35,87 EUR max 50,60 EUR	65 % loon, min 52,28 EUR max 82,22 EUR





## Samenlevingsvormen en sociale zekerheid

<b>Invaliditeit zelfstandige</b>	<b>Alleenstaande</b>	<b>Samenwonend</b>	<b>Persoon met gezinslast</b>
eerste 30 dagen	niets		
Van 31 <sup>ste</sup> dag	39,51 EUR	32,08 EUR	51,41 EUR
Vanaf tweede jaar Zonder stopzetting	39,51 EUR	32,08 EUR	51,41 EUR
Vanaf tweede jaar met stopzetting	41,83 EUR	35,87 EUR	52,28 EUR

Vb : april = 30 dagen = 1.254,90 EUR voor  
alleenstaande vanaf 2<sup>de</sup> jaar met stopzetting

# Samenlevingsvormen en sociale zekerheid

Overlijden door arbeidsongeval	Gehuwd	Wettelijk samenwonend	Feitelijk samenwonend
Uitkering door RSZ	Eenmalige uitkering	Eenmalige uitkering	Niets
Uitkering door AO-verzekering	Rente uitkering	Rente uitkering op voorwaarde notariële akte verplichte onderlinge bijstand	niets

# Samenlevingsvormen en sociale zekerheid : pensioen

<b>rustpensioen</b>	<b>Gehuwd</b>	<b>Wettelijk samenwonend</b>	<b>Feitelijk samenwonend</b>
Eigen pensioen	Verworven recht		
Gezinspensioen	Mogelijk	Niet mogelijk	Niet mogelijk
<b>Overlevings- pensioen</b>	<b>Gehuwd</b>	<b>Wettelijk samenwonend</b>	<b>Feitelijk samenwonend</b>
	Mogelijk maar met voorwaarden !	Niet mogelijk	Niet mogelijk

# Conclusie

Beste keuze :

- ▶ Afhankelijk concrete situatie
  - Teveel variabelen
  - Veel religieuze, familiale, sociale factoren
  - Complex
- ▶ Moet opgevolgd worden

Vb : erfrecht naar  
stiefkinderen toe

Vragen ?

